

1. Γενικά Σχόλια

Αναφορικά με την δημόσια διαβούλευση για το Στρατηγικό Σχέδιο για τον Απόδημο Ελληνισμό 2024-2027 (Σχέδιο), μια εξαιρετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Εξωτερικών για την «ενδυνάμωση των δεσμών με την Ελληνική διασπορά.»

Οι δεσμοί στους οποίους αναφέρεται ο τίτλος του σχεδίου εικάζουμε ότι αναφέρονται στην Ελληνική πολιτεία, το Ελληνικό κράτος – αλλά θα πρέπει το σχέδιο αυτό να παράσχει ένα πλαίσιο για δημιουργία δεσμών της Ελληνικής κοινωνίας με τους αποδήμους αλλά ενδεχομένως και την διευκόλυνση δημιουργίας δεσμών των αποδήμων μεταξύ τους και με την Ελληνική κοινωνία και πολιτεία.

- ⇒ Απαραίτητο να προταθεί σχέδιο εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου που θα περιλαμβάνει λεπτομερή προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των δράσεων.
- ⇒ Θα ήταν βοηθητική μια περίληψη στα αγγλικά. Η Ελληνική γλώσσα όμως να παραμείνει προϋπόθεση συμμετοχής, ζητούμενο και κίνητρο παράλληλα.
- ⇒ Να δοθεί έμφαση εξίσου σε όλες τις κοινότητες αποδήμων σε όλες τις ηπείρους – Ασία, Αφρική – εκεί όπου υπάρχει και μεγαλύτερη ανάγκη στήριξης και όχι μόνο στους αποδήμους των πιο αναπτυγμένων δυτικών κοινωνιών ή κρατών όπου η ομογένεια έχει ήδη οργανωμένη και ισχυρή παρουσία. Στο σημείο αυτό φαίνεται να υπάρχει κενό στο Εθνικό Σχέδιο.
- ⇒ Θέσπιση προγραμμάτων στήριξης τεχνογνωσίας σε βάση pro bono από αποδήμους με αποδέκτες αποδήμους/ομογενείς αλλά και φορείς στην Ελλάδα
- ⇒ Το προτεινόμενο Εθνικό Σχέδιο δίνει, ρεαλιστικά, έμφαση στην χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας για την υποστήριξη της Ελληνομάθειας διεθνώς. Είναι απαραίτητο όμως να συμπληρωθεί από προγράμματα και μηχανισμούς που θα στηρίξουν την ουσιαστική σύνδεση των αποδήμων με την Ελλάδα που μόνο μέσω σχέσεων μπορεί να υλοποιηθεί: προγράμματα ανταλλαγών, επισκέψεις, αδελφοποιήσεις σχολείων, “buddy programs” που να ταιριάζουν οικογένειες ή παιδιά σχολικής ηλικίας του εξωτερικού με οικογένειες στην Ελλάδα βάσει τόπου καταγωγής ή ενδιαφερόντων κτλ.

2. Εισαγωγικά- Ορισμοί.

Στο κείμενο εναλλάσσονται οι όροι «διασπορά» «Απόδημος Ελληνισμός» «Έλληνες του εξωτερικού» και «ομογενείς» - πρέπει να αποσαφηνισθούν οι ορισμοί αυτοί και οι πληθυσμοί στους οποίους αναφέρονται, με συγκεκριμένα κριτήρια για κάθε πληθυσμιακή ομάδα ειδικά σε σχέση με πιθανές μελλοντικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Υπάρχει ένας κοινός παρονομαστής των αναγκών όλων των Ελλήνων του εξωτερικού αλλά και ανάγκες ιδιαίτερες για κάθε ξεχωριστή υποομάδα Ελλήνων της διασποράς. Πρέπει να αποσαφηνισθούν οι δράσεις που

απευθύνονται σε Έλληνες πολίτες ή κατόχους Ελληνικού διαβατηρίου από δράσεις που απευθύνονται γενικότερα στην Ελληνική διασπορά.

- Ως προς τους Έλληνες ομογενείς 2^{ης} ή 3^{ης} γενιάς, η πρόκληση είναι η δημιουργία συνθηκών σύνδεσης τους με την Ελλάδα .
- Οι Έλληνες απόδημοι που γεννήθηκαν και πολύ συχνά σπούδασαν στην Ελλάδα έχουν ισχυρή Ελληνική συνείδηση και εστιασμένες ανάγκες στήριξης στην σύνδεσή τους με το Ελληνικό κράτος μέσω προξενικών αρχών σε θέματα γραφειοκρατίας, φορολογίας, συνταξιοδοτικά-ασφαλιστικά κτλ. Από αυτούς, όσοι έχουν δημιουργήσει οικογένειες στο εξωτερικό αναζητούν συχνά σχολεία ή τρόπους εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας, έχοντας υψηλότερες απαιτήσεις ως προς το επίπεδο Ελληνομάθειας, αλλά και μύησης των παιδιών τους στην Ελληνική παιδεία γενικότερα.
- Οι σύγχρονες πολύ-πολιτισμικές συνθήκες διευρύνουν την κοινότητα των Ελλήνων παγκοσμίως: υπάρχουν και οι πετυχημένοι εξελληνισμένοι μετανάστες και τα παιδιά τους που ενστερνίζονται τις Ελληνικές αξίες αναγόμενοι σε άξιους και αποτελεσματικούς πρεσβευτές της Ελληνικής κουλτούρας, π.χ. ο πετυχημένος μπασκετμπολίστας Γιάννης Αντετοκούνμπο.

3. Ενδεικτικές Προτάσεις Νιόβης Χριστοπούλου:

- Σύσταση Υπουργείου Αποδήμου Ελληνισμού με στελέχη και εκπροσώπους που θα εδρεύουν και στο εξωτερικό βάσει συγκεκριμένων χαρτοφυλακίων οργανωμένων ανά γεωγραφική περιοχή αλλά και ποιοτικά χαρακτηριστικά αποδήμων (ομογενείς, μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού κ).
- Δημιουργία δικτύου και με επιστράτευση αποδήμων που διαπρέπουν στον χώρο της Τεχνητής Νοημοσύνης (T.N.) και των διεθνών εταιριών τεχνολογίας για την εκπαίδευση μοντέλων T.N. στην Ελληνική γλώσσα έτσι ώστε να διασφαλισθεί η χρήση της Ελληνικής γλώσσας στην T.N.
- Το νεοσυσταθέν (στις 22 Μαΐου 2024) Ελληνικό Κέντρο Αμυντικής Καινοτομίας ως κέντρο συσπείρωσης των καινοτόμων Ελλήνων απανταχού μέσω επιχειρηματικών κινήτρων, αλλά και ενίσχυση ερευνητικών και άλλων προγραμμάτων.
- Έμφαση σε δημιουργίες κόμβων καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας για αποτελεσματική και μετρήσιμη σύνδεση των απανταχού Ελλήνων με την Ελλάδα.
- Διατάξεις που να επιτρέπουν αντιστοιχία των πλεονεκτημάτων της χρηματοδότησης μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων στις ΗΠΑ (501(c)(3)) έτσι

ώστε να εφαρμόζονται αντίστοιχα φορολογικά κίνητρα δωρητών για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς εντός Ελλάδος.

- Στήριξη στις απόδημες και ομογενείς μητέρες μέσω προγραμμάτων που θα τις συνδέουν με Ελληνίδες μητέρες εντός των συνόρων και θα τις στηρίζουν και ενημερώνουν σε θέματα οικογένειας, Ελληνικής γλώσσας και παιδείας.
- Στήριξη αποδήμων και ομογενών γυναικών σε θέματα επιχειρηματικότητας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας.
- Έμφαση σε προγράμματα ανταλλαγών και θερινά προγράμματα – με συνεργασία σχολείων, Παν/ων, αθλητικών κέντρων αλλά και ιδιωτικών εταιριών. Συνεργασία δημοσίου – ιδιωτικού φορέα. Αξιοποίηση κτιρίων δημόσιας εκπαίδευσης και κατασκηνώσεων κατά την διάρκεια του καλοκαιριού για εξειδικευμένα θερινά προγράμματα. Αδελφοποίηση σχολείων στην Ελλάδα με Ελληνόφωνα σχολεία της Ελληνικής διασποράς με στόχο προγράμματα ανταλλαγών και φιλοξενίας, διαδικτυακές επικοινωνίες κτλ. Στήριξη προγραμμάτων με αναγνωρισμένα credits για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας. Στήριξη charter schools στις ΗΠΑ για παράλληλη διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας.
- Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ακινήτων και ακριτικών περιοχών για δημιουργία παραθεριστικών «χωριών» για τους ομογενείς και με συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα και ανάληψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων έναντι μειωμένου κόστους διαμονής κτλ.
- Έμφαση στην απευθείας σύνδεση ομογένειας με την περιφέρεια για την σύνδεση ομογενών με τόπους καταγωγής και στήριξη της περιφέρειας. Παραδείγματα: (α) Αξιοποίηση προγραμμάτων εξειδικευμένης κατάρτισης του ΔΥΠΑ για εκπαιδευτικά προγράμματα ομογενών (β) αξιοποίηση χρηματοδότησης για προγράμματα κατάρτισης όπως η «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» για σύνδεση ομογενών με την περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας με προγράμματα κατάρτισης, πρακτικής άσκησης στην περιφέρεια κτλ.
- Εξασφάλιση προσωρινής ασφαλιστικής κάλυψης ομογενών που διαμένουν παρατεταμένα χρονικά διαστήματα στην Ελλάδα.
- Ενίσχυση του θεσμού των αποσπάσεων μέσω της αύξησης του επιμισθίου και της ιατροφαρμακευτικής κάλυψης των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στο εξωτερικό.

- One stop-shop υπηρεσίες για στήριξη Ελλήνων του εξωτερικού τόσο για την στήριξη τους ως μονίμων κατοίκων του εξωτερικού όσο και σε θέματα πιθανού επαναπατρισμού τους.

4. Παρατηρήσεις.

- Ως προς τις «Διαπιστώσεις» στο II θα ήταν χρήσιμο να παρατεθούν πηγές και δεδομένα που υποστηρίζουν τις συγκεκριμένες διαπιστώσεις
- Ενδεικτικά ως προς το «Γενικό Πλαίσιο Διαμόρφωσης Πολιτικών» στο III:

#1- σε τί αφορά η διαβούλευση και λήψη αποφάσεων στις οποίες θα έπρεπε να συμπεριληφθεί η διασπορά

#2- να αποσαφηνισθεί η έννοια αλλά και ο τρόπος εφαρμογής για «επικαιροποιημένη αποτύπωση των χαρακτηριστικών των Ελλήνων της Διασποράς.»

#3 – ως προς την στήριξη σε ομογενειακούς φορείς για την υλοποίηση καινοτόμων πρωτοβουλιών- πώς ορίζεται σε αυτό το πλαίσιο η «καινοτόμος πρωτοβουλία» και τί είδους στήριξη θα παρασχεθεί

#4, 5 – να καθορισθούν ποιοτικά και άλλα κριτήρια σχετικά με δράσεις για ενίσχυση δικτύων μητροπολιτικού κέντρου και ομογένειας αλλά και ομογενειακών δικτύων μεταξύ τους

#6 -Καινοτομία : να δοθεί συγκεκριμένη κατεύθυνση στην σύνδεση της καινοτομίας με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, συνεργασίες ιδιωτικού-δημόσιου τομέα, επιχειρηματικά κίνητρα, κτλ. Συνήθως τα γνήσια δίκτυα καινοτομίας του εξωτερικού δεν είναι οργανωμένα βάσει εθνικών χαρακτηριστικών. Υπάρχουν ωστόσο κάποιες πρωτοβουλίες μη κερδοσκοπικού σκοπού (501(c)(3) στις ΗΠΑ) που με τη συνεργασία κάποιων Ελληνικών προξενείων εστιάζουν στην ενίσχυση της καινοτομίας στην Ελλάδα μέσω διαγωνισμών επιχειρηματικών σχεδίων κτλ. Υπάρχουν επίσης άτυπες ομάδες Ελλήνων εργαζομένων σε μεγάλες εταιρίες τεχνολογίας.

#7 – ως προς την αναχαίτιση του brain drain, τα αίτια πρέπει να αναζητηθούν βαθύτερα σε θέματα ανάπτυξης και αξιοκρατίας στην Ελλάδα, όπως και στις συνθήκες στο επιχειρείν. Σημαντική και η σύνδεση της Πανεπιστημιακής έρευνας με την παραγωγή. Σίγουρα, θα ήταν επιβοηθητική κάποια διευκόλυνση σε επίπεδο γραφειοκρατίας σχετικά με τις διαδικασίες επαναπατρισμού ή κίνητρα για νεοφυείς επιχειρήσεις αλλά θα πρέπει να στηθούν μηχανισμοί αντιμετώπισης δομικών προβλημάτων του επιχειρηματικού γίνεσθαι στην Ελλάδα.

#9 -Πρέπει να γίνει οργάνωση πρωτοβουλιών διασύνδεσης του Ελληνικού ακαδημαϊκού και ερευνητικού οικοσυστήματος με τα αντίστοιχα ομογενειακά βάσει γεωγραφίας αλλά και εξειδίκευσης και να γίνει κάποια επιλογή με συγκεκριμένα κριτήρια.

#10,11 – εξαιρετικά σημαντικό να αναδειχθεί η Ελληνική παιδεία γενικότερα, όχι μόνο στην Ελληνική διασπορά αλλά γενικότερα απευθυνόμενη σε ένα διεθνές κοινό, και να αξιοποιηθεί για να αναπτυχθούν δεσμοί μεταξύ των νεότερων αποδήμων και της Ελλάδας. Θα ήταν χρήσιμο να αξιοποιηθούν ξένα εκπαιδευτικά κέντρα με έδρες Ελληνικών σπουδών ή και ενδιαφέρον γενικότερα για την ΝΑ Ευρώπη.

#13- Χρήσιμο να παρασχεθούν παραδείγματα αξιοποίησης της Διασποράς στις διμερείς διακρατικές σχέσεις. Υπάρχουν σίγουρα Ελληνοκεντρικά lobby διεθνώς - όμως η ισχύς τους ενδεχομένως θα αποδυναμωνόταν μέσα σε ένα πλαίσιο επίσημης κρατικής «αξιοποίησης» από την Ελλάδα. Επίσης, ας μην ξεχνάμε τις δυσκολίες αποδήμων σε κράτη που κατά καιρούς έχουν προβληματικές διμερείς σχέσεις με την Ελλάδα ή ζουν σε χώρες με έλλειμμα δημοκρατικών θεσμών.

#14- Εξαιρετικά κρίσιμο θέμα για τους αποδήμους να υπάρχει επαρκής στελέχωση των προξενείων ανά τον κόσμο για, πχ, έγκαιρη έκδοση και ανανέωση διαβατηρίων αλλά και άλλες πράξεις. Σημαντική η ενημέρωση των αποδήμων γύρω από τις διαδικασίες έκδοσης Ελληνικών διαβατηρίων (προϋποθέσεις, υποχρεώσεις και δικαιώματα). Η αναβάθμιση των υπηρεσιών στις Προξενικές αρχές, ειδικά σε χώρες με υψηλό κόστος διαβίωσης, απαιτεί πρωτίστως επαρκή χρηματοδότηση.

5. Στρατηγικοί Στόχοι

1^{ος} Στρατηγικός Στόχος: αφορά σε υποστήριξη και ανάπτυξη δικτύων και δομών της Ομογένειας και αναδεικνύει ως κρίσιμη παράμετρο την χαρτογράφηση ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής Διασποράς.

- Παρατηρήσεις:
- Στα Προξενεία μπορούν οικειοθελώς να εγγράφονται Έλληνες πολίτες αλλά πολλοί το παραμελούν ή δεν ζουν κοντά σε κάποιο Ελληνικό προξενείο. Θα μπορούσαν να δοθούν κίνητρα για εθελούσια εγγραφή όπως ταχύτερη έκδοση ή ανανέωση Ελληνικών διαβατηρίων κτλ.
- Διευκόλυνση και ενημέρωση για θέματα απόκτησης της Ελληνικής ιθαγένειας ομογενών Ελληνικής καταγωγής.
- Ως προς την λειτουργία του ιστότοπου diaspora.org: τεχνική λεπτομέρεια (α) η διαθεσιμότητα και η κατοχύρωση του συγκεκριμένου domain name και η δυνατότητα αποκεντρωμένης και συμμετοχικής λειτουργίας του με ασφάλεια (β) η τήρηση αυστηρών μέτρων προστασίας δεδομένων και υψηλών στάνταρντ κυβερνοασφάλειας.
- Ημέρα Αποδήμου Ελληνισμού – μια ωραία πρωτοβουλία που θα πρέπει να στηριχθεί από προξενεία και πρεσβείες με τοπικούς εορτασμούς κτλ.

- Παγκόσμιο Forum Ελλήνων της Διασποράς – απαιτείται σαφήνεια ως προς τον ρόλο του και τα κριτήρια συμμετοχής ομογενειακών φορέων και αποδήμων, συχνότητα συναντήσεων κτλ.
- Παγκόσμιο Πανομογενειακό Ιατρικό Συνέδριο (συνεργασία με ΑΠΘ) – σημαντικό να τηρούνται πεπραγμένα τα οποία θα είναι διαθέσιμα στους ενδιαφερόμενους. Να δοθεί έμφαση σε διοργάνωση συνεδρίων σε ακριτικές περιοχές αλλά και σε συνεργασία με περιφέρειες και με θεματική υποστήριξης των επικαιροποιημένων προβλημάτων της σύγχρονης Ελλάδας. Να εφαρμοσθούν μηχανισμοί knowledge management ανάλογων πρωτοβουλιών ώστε να διασφαλισθεί η συνέχεια και η αξιοποίηση αυτών των πρωτοβουλιών.
- Μητρώο Ομογενειακών Οργανώσεων – πρέπει να διασφαλισθεί η απόλυτη διαφάνεια με αυστηρές τεχνικές προϋποθέσεις. Απαραίτητη η αποσαφήνιση γύρω από τους χρηματοδοτικούς πόρους της δράσης.
- Μητρώο Ελλήνων της Διασποράς
Να εξασφαλισθούν οι αυστηρότερες προδιαγραφές GDPR για την εξασφάλιση των ιδιωτικών δεδομένων (όροι χρήσης, αποθήκευση κτλ), με ρητή συγκατάθεση για συμπερίληψη στο μητρώο και με δυνατότητα διαγραφής ανά πάσα στιγμή με ένα απλό αίτημα. Να καθορισθούν κίνητρα εγγραφής στο μητρώο.
- Μητρώο Ελληνικών Επιχειρήσεων
Να αποσαφηνισθεί αν και πώς είναι συμπληρωματικό με τα μητρώα Επιμελητηρίων. Κρίσιμη η διαφάνεια χρήσης και τα κριτήρια εγγραφής.
- Αμοιβαία επωφελείς επιχειρηματικοί, οικονομικοί και εμπορικοί δεσμοί με την Διασπορά – να προηγηθεί αξιολόγηση ανάλογων δράσεων στο παρελθόν [σημαντική η λεπτομερής επεξεργασία για την υλοποίηση των προτάσεων- για παράδειγμα, η φιλοξενία από Έλληνες επιχειρηματίες του εξωτερικού για mentoring πιθανώς προϋποθέτει επίλυση θεμάτων διαμονής, εισόδου σε μια ξένη χώρα (visa), κτλ. Σημαντικά επίσης ενδεχόμενα φορολογικά κίνητρα και υποστήριξη σε θέματα soft landing για εταιρίες και φορείς καινοτομίας αποδήμων.
- Enterprise Greece
Αποσαφήνιση κινήτρων για υψηλόβαθμα στελέχη (ομογενείς) για την διασύνδεση τους και συμμετοχή τους
- Help Desk ομογενειακής επιχειρηματικότητας – ποια στοιχεία δικαιολογούν την αναγκαιότητα?
- Εκτός από απλές δράσεις δικτύωσης, αποτελεσματικά θα ήταν projects που θα απαιτούσαν συνεργασία με ακαδημαϊκούς-επιχειρηματικούς φορείς αποδήμων. Ωστόσο, πώς ορίζονται οι φορείς αυτοί αφού οι διακεκριμένοι απόδημοι είναι ενσωματωμένοι στους αντίστοιχους φορείς στις χώρες διαβίωσης όχι με κριτήρια εθνικά – και δεν μπορούν να εντοπισθούν αποκλειστικά βάσει εθνικών κριτηρίων.

- Πρακτική Άσκηση Νέων Διασποράς – χρειάζονται κριτήρια πιστοποίησης και ακριβή και διαφανή κριτήρια επιλογής. Να εξασφαλισθεί η αναγνώριση της πρακτικής άσκησης από τα αντίστοιχα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού. Να προταθεί η συμμετοχή επαγγελματικών φορέων, ιατρικών και δικηγορικών συλλόγων αλλά και επιχειρηματικών επιμελητηρίων.
- Προετοιμασία επαναλειτουργίας ΣΑΕ: να αποσαφηνισθεί η σχετική αναφορά σε επαναλειτουργία του Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού.
- II. Εικόνα της Χώρας

Συγκεκριμενοποίηση (α) κριτηρίων επιλογής επιδραστικών Ελλήνων του εξωτερικού και ομογενειακών ΜΜΕ για την ανάδειξη θέσεων της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και (β) ορισμός πλαισίου ευθυγράμμισης με Ελληνική εξωτερική πολιτική. Μηχανισμοί που να εξασφαλίζουν ανανέωση ατόμων.

Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς της Βουλής – με εκπροσώπηση και συμμετοχή ομογένειας

“Ask not what your country can do for you – ask what you can do for your country” ή «το ερώτημα δεν είναι τί μπορεί να κάνει η χώρα σου για εσένα, αλλά τι μπορείς να κάνεις εσύ για την πατρίδα» όπως είχε πει ο JFK. Το σπουδαίο όραμα του Εθνικού Σχεδίου πρέπει τώρα να αγκαλιάσουν οι Έλληνες απανταχού με πράξεις και πρωτοβουλίες.

Ελληνες εισίν οι της ημετέρας παιδείας μετέχοντες